

Tantárgy neve	Általános természeti földrajz I.
Tantárgy kódja	FD 1401
Meghirdetés féléve	1
Kreditpont	4
Összóraszám (elm.+gyak.)	3+0
Számonkérés módja	kollokvium
Előfeltétel (tantárgyi kód)	-
Tantárgyfelelős neve	Dr. Dobány Zoltán
Tantárgyfelelős beosztása	főiskolai docens

1. A tantárgy általános célja és specifikus célkitűzései

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a földrajzi burok komplexitásának kialakulási folyamatát, a földrajzi burok jellegét és törvényszerűségeit, s a megszerzett ismeretek birtokában képesek legyenek a földrajzi burokról a valóságnak megfelelő korrekt képet kialakítani. További cél, hogy az általános természetföldrajz — a hozzá kapcsolódó gyakorlati- és a csillagászati földrajzi ismeretekkel együtt — megalapozza a további földrajzi stúdiumokat, s a hallgatókat felkészítse az önálló szakmai munkára.

2. A tantárgy tartalma

A Föld fejlődése és szerkezete. A földfelszín vízszintes és függőleges tagozódása. A szilárd kéreg. A Föld belső szerkezete. Földmodellek. A Föld belsejének hőmérséklete. A földmágnesség. A kontinensek és az óceánok keletkezése. A kontinensvándorlás elmélete. A lemeztektonika. A kontinensek vándorlása. A Pangea (és a Gondwana) meglétének bizonyítékai. A földkéreg szerkezetété kialakító folyamatok. Törések, vetődések, gyűrődések. A hegységek tektogenetikai alaptípusai. Epirogenézis. A hegységképződés elméletei. Hegységképződések a proterozoikumban, az óidőben, a középidőben és az újidőben. A magmatizmus és a vulkanizmus földrajzi jelenségei. A plutonizmus folyamata és a plutonok főbb formái. Szubvulkáni formák. A vulkanizmus felszíni jelenségeinek morfológiai csoportjai. A felszíni vulkánosság anyagtermelése. Funkcionális és morfológiai vulkántípusok. Robbanásos, kiömlési és vegyes vulkántípusok. Monogenetikus és poligenetikus vulkánok. Iszapvulkánosság és a vulkáni utóműködés típusai. Tenger alatti vulkánosság. A vulkánosság földrajzi területi rendje és kapcsolata a lemezszegélyekkel. A földrengések, a földrengések erősségének fokozatai. A földrengések formaképző hatásai. A víz földrajza. A víz fizikai és kémiai tulajdonságai. A Föld vízkészlete és a vízkészlet származása. A víz körforgása, vízháztartás. A világtenger horizontális és vertikális tagozódása. A tengervíz anyagforgalma. A sótartalom eloszlása. A tengervíz hőháztartása. A hőmérséklet regionális változásai. A tenger jége. A tengervíz mozgásai. A hullámozgás. A tengeráramlások. A tengerjárás. A vízfolyások földrajza. A vízfolyás fogalma, vízfolyástípusok. Források és torkolatok. Vízyűjtők és vízvásztók. A vízfolyások nagysága. A vízhálózat alakrajzi jellemzői. A vízyűjtő területek morfológiai jellemzői. Folyó- és völgyszakaszok morfológiai paraméterei. A vízhálózat rajzolata. A vízfolyások vízszállítása. Felszíni lefolyás. Felszín alatti lefolyás. Vízáramlás és vízjárás rendszerek. A vízfolyások fizikája. A vízfolyások természete. A folyók esése. A mederformálás mechanizmusa. A vízfolyások hordalékszállítása. A folyóvizek hőháztartása. Jég a folyókon. A tavak földrajza. A tómedencék genetikai típusai. Endogén, exogén, kozmikus és antropogén hatásokra kialakult tómedencék. A tavak földrajzi elterjedése. A tavak vízháztartása, hőháztartása. Termikus tótipusok. Biológiai tótipusok. A tavak fejlődése és pusztulása. Felszín alatti vizek. A felszín alatti víz elhelyezkedése. A talajnedvesség. A talajvíz. Talajvíztípusok. Talajvízháztartás. Rétegvíz. Résvíz. A karsztvíz helyzete és típusai. A

felszín alatti vizek hőmérséklete, minősége. A felszín alatti vizek felszínre lépése – a források.

3. Évközi ellenőrzés módja

Zárthelyi dolgozat.

4. Kötelező és ajánlott irodalom

Borsy Z. (szerk.): Általános természetföldrajz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz I. A Föld belső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993

Jakucs L.: Természetföldrajz II. A Föld külső erői. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1995

Lóki J. – Szabó J.: A külső erők geomorfológiája. Debrecen, 2004

Gábris Gy.: Éghajlati felszínalakok I. Periglaciális geomorfológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994

Almássy E.: Hidrológia-hidrográfia. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977

Czelnai R.: A világóceán. Modern fizikai oceanográfia. Vince Kiadó, Budapest, 1999

Dozier J. – Marsh W. M.: Landscape an introduction to physical geography. USA, 1981

Lovász Gy.: Általános vízföldrajz. Egyetemi Tankönyv. Pécs, 2000

Butzer K. W.: A földfelszín formakincse. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986

Justyák J. – Szász G.: Az éghajlat, a növényzet és a talaj övezetes elrendeződése a Földön. Debrecen, 2001

Bárány I.: Talajföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest, 1989

Tantárgy neve	Általános természeti földrajz II.
Tantárgy kódja	FD 1402
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont	5
Összórészám (elm.+gyak.)	3+0
Számonkérés módja	szigorlat
Előfeltétel (tantárgyi kód)	FD 1401, FD 1301
Tantárgyfelelős neve	Dr. Dobány Zoltán
Tantárgyfelelős beosztása	főiskolai docens

1. A tantárgy általános célja és specifikus célkitűzései

Ua. mint az „Általános természeti földrajz I.” című tantárgy esetében.

2. A tantárgy tartalma

Geomorfológiai folyamatok. Az aprózódás és a mállás. Tömegmozgásos folyamatok. A szárazföldi jég felszínalakító tevékenysége. Az állandóan fagyott területek formái. Karsztjelenségek. A szél felszínalakító tevékenysége. A tenger felszínalakító tevékenysége. Vulkanomorfológia. Geomorfológiai szintézis. Éghajlati morfológiai régiók. A Föld talajai. Az élővilág földrajza. A Föld és az élet fejlődése.

3. Évközi ellenőrzés módja

Zárthelyi dolgozatok.

4. A tárgy előírt külső szakmai gyakorlatai

Terepgyakorlat.

Tantárgy neve	Általános természeti földrajz III.
Tantárgy kódja	FD 2403
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont	2
Összóraszám (elm.+gyak.)	0+2
Számonkérés módja	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	-
Tantárgyfelelős neve	Dr. Dobány Zoltán
Tantárgyfelelős beosztása	főiskolai docens

1. A tantárgy általános célja és specifikus célkitűzései

Az általános természeti földrajz egyes területeinek gyakorlati vonatkozású vizsgálata.

2. A tantárgy tartalma

Hidrogeográfiai, biogeográfiai és talajföldrajzi gyakorlatok. Alapvető geológiai és geomorfológiai vizsgálati módszerek, adatfeldolgozási lehetőségek. Megfigyelések a terepen.

3. Évközi ellenőrzés módja : Zárthelyi dolgozatok.

4. A tárgy előírt külső szakmai gyakorlatai : Terepgyakorlat.